

Подальшими проблемами вдосконалення питань нарахування заробітної плати, а також бухгалтерського обліку є вдосконалення самого процесу організації обліку. Причому, вирішення цієї проблеми, як визнано і іншими авторами, повинне бути комплексним – від нового пакету первинних документів по праці, до обліково-накопичувальних і розподільних відомостей.

Від організації обліку оплати праці залежить якість, правдивість, справедливість, повнота і своєчасність розрахунків з персоналом з оплати праці.

Література:

1. Андросова О. Ф. Шляхи удосконалення обліку нарахувань на заробітну плату / О. Ф. Андросова, Ю. Є. Аскерова // Актуальні проблеми економіки – 2014. – № 9. – С. 250.
2. Кантаєва О. В. Шляхи удосконалення обліку оплати праці / О. В. Кантаєва, Л. С. Герасимчук // Молодіжний науковий вісник УАБС НБУ. – 2012. – № 2. – С. 186.
3. Сирцева С. В. Проблеми обліку розрахунків за виплатами працівникам в сучасних умовах / С. В. Сирцева // Вісник Причорноморської регіональної науково-практичної конференції професорсько-викладацького складу – Миколаїв. – 2011. – 133 с.
4. Семенов Г. А, Андрущенко Л. О. Організація обліку розрахунків з персоналом з оплати праці // [Електронний ресурс. Режим доступу: www.nbu.gov.ua/portal/.../index.html].

ЛОСЄВА К. М.

студентка

АРТЮХ О. В.

кандидат економічних наук, доцент

Одеський національний економічний університет

м. Одеса, Україна

ОБЛІК ТА АУДИТ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ: НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ

У сучасних ринкових умовах питання обліку та аудиту дебіторської заборгованості є досить важливим для вітчизняних підприємств, оскільки часто контрагенти невідповідально ставляться до виконання платіжних зобов'язань перед своїми партнерами. Проблема неплатежів зумовлює актуальність дослідження обліку та контролю дебіторської заборгованості для вітчизняних підприємствах. Фінансова стабільність будь-якого підприємства значною мірою

залежить від ефективності системи розрахунків з дебіторами. Наявність дебіторської заборгованості призводить до вилучення коштів з обороту, що перешкоджає успішній діяльності будь-якого підприємства. Ситуація погіршується ще й незадовільною організацією обліку та внутрішнього контролю за виконанням договірних зобов'язань. За таких умов керівництву досить складно прийняти раціональні управлінські рішення [1, с. 41].

Значний внесок у розгляд проблем теорії та практики обліку й аудиту дебіторської заборгованості зробили вітчизняні та закордонні дослідники, такі як : Ф.Ф. Бутинець, Б.Ф. Усач, І.В. Ткаченко та інші. Але питання удосконалення обліку та аудиту дебіторської заборгованості на сьогодні залишаються недостатньо дослідженими.

Метою цієї роботи є виявлення та обґрунтування напрямів удосконалення обліку і аудиту дебіторської заборгованості підприємств.

На сучасному етапі платіжно-розрахункові відносини із суб'єктами господарювання потребують ефективної системи обліку й аудиту на підприємстві. Саме вона забезпечує керівництво достовірною та своєчасною інформацією про стан дебіторської заборгованості, наявність «слабких» місць і можливі шляхи їх усунення [2, с. 392]. Бухгалтер підприємства повинен ретельно перевіряти факти здійснення господарських операцій, внаслідок яких виникла така заборгованість, їх законність та правильність відображення в обліку [4, с. 244].

Одним з найбільш проблемних моментів у бухгалтерському обліку дебіторської заборгованості на підприємстві є її нормативне забезпечення. Рекомендована форма бухгалтерського обліку цього об'єкта та облікові реєстри не дають можливості отримати необхідну інформацію для прийняття зважених управлінських рішень у задовільному вигляді.

Для здійснення достовірного аналізу заборгованості з метою її оптимізації облікові реєстри мають накопичувати інформацію про розрахунки з дебіторами з певною деталізацією та узагальненням даних. Також в обліку недостатньо деталізуються та співвідносяться різні види дебіторської заборгованості в загальній їх структурі [8, с. 9].

Діючи норми Податкового кодексу України (далі - ПКУ) не ліквідували суперечності між бухгалтерським та податковим обліком у частині формування в обліку резерву сумнівних боргів, безнадійної дебіторської заборгованості.

Як відомо, метою аудиту дебіторської заборгованості є установлення достовірності первинних даних щодо їх формування, повноти і своєчасності відображення інформації у зведених документах та облікових реєстрах. З урахуванням цього до основних завдань аудиту дебіторської заборгованості можна віднести:

1) перевірку дотримання методологічних принципів формування інформації про дебіторську заборгованість у бухгалтерському обліку та її розкриття у фінансовій звітності відповідно до П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість» [10], що передбачає перевірку:

– визнання дебіторської заборгованості активом;

- первісної оцінки та оцінки на дату балансу;
- визначення методу створення резерву сумнівних боргів;
- нарахування суми резерву сумнівних боргів;
- виключення безнадійної дебіторської заборгованості з активів;
- розкриття інформації про дебіторську заборгованість у примітках до фінансової звітності;

2) встановлення реальності дебіторської заборгованості;

3) перевірку класифікації дебіторської заборгованості;

4) оцінку синтетичного та аналітичного обліку;

5) перевірку правильності відображення господарських операцій з дебіторською заборгованістю на рахунках обліку;

6) перевірку правильності списання безнадійної дебіторської заборгованості;

7) визначення показників, які характеризують стан дебіторської заборгованості, їх узгодженість та порівнянність.

Слід зазначити, що на сьогодні немає уніфікованої програми аудиту, яка б відповідала сучасним вимогам якісного проведення аудиту дебіторської заборгованості.

Складним питанням в аудиті дебіторської заборгованості є встановлення необхідного рівня коштів, які вилучаються на дебіторську заборгованість, а також визначення впливу величини дебіторської заборгованості на фінансовий стан підприємства [6, с. 9].

Для вирішення цього питання потрібно:

1) визначити оптимальний розмір дебіторської заборгованості, яка б не створювала перешкод для можливості забезпечення безперебійного процесу постачання, виробництва, реалізації та розрахунків підприємства за своїми зобов'язаннями;

2) встановити раціональне співвідношення між дебіторською та кредиторською заборгованістю для прискорення оборотності цих двох показників;

3) систематично проводити інвентаризацію заборгованості шляхом перевірки первинних документів, які є основою для виконання розрахунків та відображення операцій в обліку, а також шляхом звірки залишків з контрагентами.

Особливу увагу слід звернути на те, що кожна операція повинна бути санкціонованою та законною [7, с. 988]. Дані контрольних процедур дозволяють розподілити дебіторську заборгованість, залежно від строків її погашення, на нормальну, прострочену та безнадійну. У свою чергу, отримані відомості дають можливість вжити заходи стосовно простроченої заборгованості, а саме: враховуючи вимоги законодавства та договорів, можна розпочати претензійну роботу, застосувати економічні санкції (нарахування штрафів, пені, неустойки) та інші [7, с. 989].

Не менш проблематичним є питання ефективного контролю за своєчасним стягненням сум з дебіторів з метою запобігання зростанню простроченої

дебіторської заборгованості. Для цього підприємство має створити відділ внутрішнього контролю, головним завданням якого є здійснення контролю за проблемною дебіторською заборгованістю.

Одним з головних аспектів внутрішнього контролю дебіторської заборгованості є перевірка її юридичного оформлення та обґрунтування.

Для здійснення процесу придбання та реалізації підприємство вступає з іншими учасниками ринку в економічні відносини, правовою основою яких є укладання договорів. Процес договірної роботи регулюється на рівні підприємства (мікрорівні) і на рівні держави через законодавчі акти (макрорівень) [5, с. 84].

Таким чином, удосконалення обліку та аудиту дебіторської заборгованості необхідно здійснювати у таких напрямках, як-то:

- удосконалення нормативного забезпечення обліку дебіторської заборгованості на підприємстві;
- здійснення подальшої гармонізації бухгалтерського та податкового обліку в частині формування резерву сумнівних боргів, обліку сумнівної та безнадійної дебіторської заборгованості;
- створення відділу внутрішнього контролю за сумнівною та безнадійною заборгованістю;
- забезпечення своєчасного контролю співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості;
- визначення та підтримка оптимального розміру дебіторської заборгованості.

Отже, удосконалення обліку та аудиту дебіторської заборгованості за вказаними напрямками має підвищити їх ефективність, що забезпечить своєчасність, повноту та юридичну обґрунтованість розрахунків з дебіторами як запоруку успішного розвитку, стабільності та стійкості вітчизняних підприємств у сучасних ринкових умовах.

Література:

1. Буфатіна, І. Облік дебіторської заборгованості / І. Буфатіна // Все про бухгалт. облік. – 2010. – № 52. – С. 41–45.
2. Горбачова, О. М. Облік і аналіз дебіторської заборгованості: проблеми та шляхи їх вирішення / О. М. Горбачова, Л. В. Лахай // То- ргівля і ринок. – 2010. – № 30. – Т. 2. – С. 392–399.
3. Євлаш, Т. Методичні підходи до удосконалення класифікації дебіторської заборгованості / Тетяна Євлаш // Економ. аналіз. – 2010. – № 5. – С. 255–258.
4. Іванищева, А. В. Вплив структури капіталу на фінансову стійкість підприємства / А. В. Іванищева // Вісн. Дніпропетр. нац. ун-ту залізн. трансп. ім. акад. В. Лазаряна. – Д., 2009. – Вип. 29. – С. 244–247.
5. Лищенко, О. Г. Управління дебіторською заборгованістю як фактором фінансової стійкості підприємства / О. Г. Лищенко, І. С. Середя // Держава та регіони. Серія : Економіка і підприємництво. – 2010. – № 3. – С. 84–89.

6. Городянская Л. Особенности организации учета дебиторской задолженности на предприятии // Бухгалтерский учет и аудит. – 2007. – №6. – С. 9-16.
7. Податковий кодекс України, прийнятий Верховною Радою 02.12.2010 р. – К. : ВР України, 2010. – 988 с.
8. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість» : наказ Мін-ва фінансів України від 08 жовтня 1999 р. № 237. – К. : Мін-во Юстиції України, 1999. – 9 с.
9. Про аудиторську діяльність : закон України від 22 квітня 1993р. № 3125-ХІІ зі змінами та доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws>. – Назва з екрана.
10. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: закон України № 996-ХІV від 16 липня 1999 р. зі змінами та доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws>. – Назва з екрана.
11. Шульга, А. В. Организация службы внутреннего аудита и методика его проведения / А. В. Шульга, Е. А. Топоркова // Вісн. Дніпропетр. нац. ун-ту залізн. трансп. – Д., 2012. – Вип. 42. – С. 341–346.